

Recenzja pracy doktorskiej mgr He Xu

Zleceńodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, Przewodnicząca Rady do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne – dr hab. Monika Gardoń-Preinl, prof. AMKP, pismo z dnia 13 czerwca 2023 roku, zlecenie podjęte na podstawie Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2022 poz.574 ze zm.)

Do nadesłanego mi przez Przewodniczącą Rady do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne – dr. hab. Monikę Gardoń-Preinl, prof. AMKP, pisma sygnowanego datą 13 czerwca 2023 roku, informującego o decyzji Składu Orzekającego Rady do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne z dnia 5 czerwca 2023 r. o powierzeniu mi funkcji recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora mgr He Xu, została dołączona:

- kopia uchwały w sprawie wyznaczenia mnie jako recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora mgr He Xu
- dokumentacja w wersji elektronicznej
- praca doktorska **mgr He Xu** pt. **„*Suita na wiolonczelę solo Krzysztofa Pendereckiego i Seven Tunes Heard in China Brighta Shenga jako przykłady kulturowych inspiracji w utworach przeznaczonych na wiolonczelę solo w XX i XXI wieku*”** (dzieło artystyczne i opis pracy artystycznej w wersji papierowej)

Podstawowe dane o kandydatce

Pani mgr He Xu urodziła się [] w Chinach. Naukę gry na wiolonczeli rozpoczęła w wieku ośmiu lat. Od 2007 roku kontynuowała naukę w klasie wiolonczeli prof. Li Yinhua w Shenyang Conservatory of Music, a od 2011 roku pod kierunkiem prof. Liu Dahai w Średniej Szkole Muzycznej stowarzyszonej z Konserwatorium w Szanghaju, którą ukończyła z wyróżnieniem. Kolejne etapy edukacji artystycznej Pani He Xu miały miejsce już w Polsce – w Akademii Muzycznej w Krakowie. W 2014 roku podjęła studia w klasie wiolonczeli prof. Zdzisława Łapińskiego, które ukończyła z wyróżnieniem w 2019. W 2021 roku ukończyła studia podyplomowe, również pod kierunkiem prof. Z. Łapińskiego, podczas których swe działania skupiała na poznawaniu muzyki współczesnej. Fascynacja muzyką okresu baroku zainspirowała Panią He Xu do rozpoczęcia w klasie prof. Teresy Kamińskiej, studiów magisterskich (2019), a następnie podyplomowych (2021) w zakresie gry na wiolonczeli barokowej, które również ukończyła z wyróżnieniem. Umiejętności instrumentalne kandydatka poszerzała również podczas

kursów mistrzowskich pod kierunkiem profesorów: Petera Bucka, Mindaugasa Backusa, Viviane Spanoghe, Vide Vujic, Karlien Bartels, Li Jiwu, Roberta Cohena. Wzięła udział w Międzynarodowym Konkursie Muzycznym im. Michała Spisaka w Dąbrowie Górniczej, oraz w III Międzynarodowym Konkursie Wiolonczelowym im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie. Powyższe fakty świadczą o tym, że Pani He Xu posiada wysokie kompetencje dotyczące gry na wiolonczeli, które pozwalają Jej w profesjonalny sposób wykonywać muzykę - od baroku po współczesność.

Doktorantka posiada już w swoim dorobku bogatą działalność artystyczną, do której zaliczyć należy recitale i koncerty solowe, występy w ramach orkiestr symfonicznych, orkiestr kameralnych oraz zespołów kameralnych – również projektów muzyki dawnej. Występowała w Chinach - w Szanghaju, Pekinie, Kantonie, Shenzhen, Shenyang, Changzhou, Ningbo, Zhengzhou oraz w Polsce – w Warszawie, Łodzi, Krakowie, Wrocławiu, Katowicach, Nowym Sączu i Łańcucie. Współpracowała z zespołami orkiestrowymi: China Youth Symphony Orchestra, Shanghai Symphony Orchestra, Shanghai Youth Symphony Orchestra, Shanghai National Symphony Orchestra, Shenzhen Symphony Orchestra, Shenyang Symphony Orchestra, Shenyang Youth Symphony Orchestra, Orkiestra Symfoniczna Akademii Muzycznej w Krakowie, Orkiestra Kameralna Akademii Muzycznej w Krakowie, Barokowa Orkiestra Symfoniczna Akademii Muzycznej w Krakowie, Sinfonietta Cracovia.

Ważnym aspektem aktywności Pani mgr He Xu są działania na polu szeroko rozumianej działalności naukowej i dydaktycznej. W 2018 roku doktorantka wzięła udział w Hight Level Foreign Culture and Educational Expert Project zorganizowanym przez Northeastern University in Shenyang, gdzie jako asystentka prof. Zdzisława Łapińskiego prowadziła zajęcia z zespołami kameralnymi oraz wykonała recital solowy. Zainteresowanie muzyką współczesną oraz badania związane realizacją doktoratu, zaowocowały wygłoszeniem cyklu wykładów na temat współczesnej twórczości wiolonczelowej i na temat rozwoju muzyki XX wieku w Szanghaju, Shenyang i Shenzhen.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska Pani mgr He Xu pod tytułem ***Suita na wiolonczelę solo Krzysztofa Pendereckiego i Seven Tunes Heard in China Brighta Shenga jako przykłady kulturowych inspiracji w utworach przeznaczonych na wiolonczelę solo w XX i XXI wieku*** składa się z dwóch komplementarnych elementów: dzieła artystycznego oraz jego opisu. Konstrukcja pracy stanowi logicznie przemyślaną całość, obie jej części pozostają ze sobą w ścisłym związku. Autorka dokonała wnikliwej analizy dwóch solowych utworów wiolonczelowych, Krzysztofa Pendereckiego oraz Brighta Shenga, której istotą było wykazanie wpływu uwarunkowań historycznych, społecznych i kulturowych na zdefiniowanie języka muzycznego obu twórców. Poddanie oglądowi tych właśnie dzieł należy uznać za zasadne i trafne. Napisana w późnym okresie twórczości *Suita na wiolonczelę solo* stanowi reprezentatywne dzieło Krzysztofa Pendereckiego, którego nazwać możemy „człowiekiem renesansu”, ze względu na jego humanistyczne wykształcenie, zainteresowanie sztuką, literaturą, filozofią, fascynację Kulturą Wschodu, Zachodu oraz kulturą śródziemnomorską. *Seven Tunes Heard in China*, chińsko-amerykańskiego kompozytora Brighta Shenga, to z kolei przykład utworu, który łączy w sobie elementy szeroko rozumianej kultury zachodu z tradycyjną muzyką chińską.

Dzieło artystyczne obejmuje:

- **Krzysztof Penderecki – *Suita na wiolonczelę solo***
 1. *Preludio*
 2. *Serenade*
 3. *Sarabande*
 4. *Tempo di Valse*
 5. *Allegro con bravura*
 6. *Aria*

7. *Scherzo*
8. *Notturmo*
- **Bright Sheng - *Seven Tunes Heard in China***

1. *Seasons*
2. *Guessing Song*
3. *The Little Cabbage*
4. *The Drunken Fisherman*
5. *Diu Diu Dong*
6. *Pastoral Ballade*
7. *Tibetan Dance*

Wysłuchanie nagrania dostarcza wiele pozytywnych wrażeń. Nie ma wątpliwości, że wiolonczelistka He Xu to w pełni ukształtowana, dojrzała artystka, prezentująca szeroką paletę walorów wykonawczych. Na szczególną uwagę zasługują takie elementy instrumentalnego rzemiosła jak: ogólna dbałość o estetykę dźwięku, właściwa emisja dźwięku, dobra intonacja, szeroki wolumen dynamiczny i ekspresyjny, świadome wykorzystanie wibracji, która nadaje brzmieniu określoną barwę; jednocześnie wyrazistość w realizacji wskazówek - określeń zapisanych w partyturze dotyczących środków wykonawczych. W zakresie szeroko rozumianej interpretacji, doktorantka prezentuje wykonania bazujące na wnikliwej analizie partytury, co świadczy o chęci oddania intencji kompozytorów. Nadaje im równocześnie rys własnej, indywidualnej wrażliwości emocjonalnej. Taki właśnie sposób interpretacji wpisuje się w pełni w założenia i idee twórców, umożliwiając ukazanie idiomatycznych cech obydwu utworów. Dzięki olbrzymim pokładom wyobraźni muzycznej, wrażliwości, energii oraz opisywanym powyżej środkom wykonawczym udało się doktorantce sugestywnie zaprezentować odmienny charakter poszczególnych części obydwu kompozycji, tworząc przy tym barwną kreację muzyczną. W *Suicie* Pendereckiego na plan pierwszy wysuwa się umiejętność naturalnego kreowania agogiki, która determinuje możliwość oddania improwizacyjnego charakteru wielu fragmentów całego utworu. Ponadto właściwe wyczucie długości pauz, fermat, sugestywne realizowanie zwolnień i przyspieszeń jest środkiem do swobodnego kształtowania ekspresji, która finalnie podporządkowana jest idei dramaturgicznej poszczególnych części. Na uwagę zasługuje również szeroka paleta barw. Odwaga i swoboda w realizowaniu charakterystycznych sposobów wydobywania dźwięku jak: *glissando*, *col legno battuto*, *sul ponticello*, *pizzicato*, *gra lewą ręką bez użycia smyczka*, *efekty perkusyjne itp.* pozwala wiolonczeliście tworzyć nastrój poszczególnych odcinków, które finalnie łączą się w jedną spójną formę. Umiejętne odczytanie i zrozumienie tekstu muzycznego znalazło odzwierciedlenie w sugestywnym przeplataniu linii melodycznej, zestawianiu ze sobą różnych barw, sposobów artykulacji oraz kontrastujących charakterów. Wszystko to służy uzyskaniu efektu swoistej dwugłosowości, która bezsprzecznie była intencją kompozytora. Drugi, przedstawiony przez doktorantkę utwór - *Seven Tunes Heard in China* Brighta Shenga – posiada podobną formę jak *Suita* Pendereckiego. Niesie ze sobą jednak jakże odmienny charakter i muzyczne przesłanie. Intencją Shenga było skomponowanie cyklu krótkich utworów inspirowanych melodiami ludowymi pochodzącymi z różnych regionów i grup etnicznych Chin. Wykonanie kompozycji B. Shenga stoi również na wysokim poziomie. Pani He Xu daje dowód wysokich kompetencji instrumentalnych w zakresie techniki użytkowej, ale przede wszystkim ukazuje swą wrażliwość i wyobraźnię muzyczną. Naturalne predyspozycje pozwalają Jej stworzyć interesującą interpretację, w której odnaleźć możemy wszelkie niuanse zaczerpnięte z ludowej muzyki chińskiej. W pierwszej części *Seasons*, specyficzne realizowane *glissando*, *vibrato* oraz inne ornamenty, znakomicie imitują aurę brzmieniową tradycyjnych chińskich instrumentów smyczkowych, oddając niepowtarzalny zawodzący charakter melodyki. W rytmicznym, motorycznym *Guessing Song* prostota dziecięcej piosenki przejawia się przez przejrzyste, selektywne wykonanie staccat i akcentów. Szeroką paletę barw poszerza umiejętność świadomego wykorzystania wibracji. W *Little Cabbage* doktorantka poprzez umiejętne kontrolowanie tempa i amplitudy wibracji tworzy nastrój smutku i tęsknoty. *The Drunken Fisherman* otwiera kolejne przestrzenie do ukazania możliwości kolorystycznych. Na plan pierwszy wysuwa się tutaj

szczegółne traktowanie techniki *pizzicato* z użyciem plektronu, które służy imitacji brzmienia tradycyjnych chińskich instrumentów. W kolejnych częściach suity w dalszym ciągu słyszymy echa nawiązujące do życia ludu oraz natury: chlupot wody kapiącej z górskich szczelin, imitację przejeżdżającego pociągu (*Diu Diu Dong*), brzmienie mongolskiego instrumentu strunowego *Morin Chuur* (*Pastoral Ballade*), radość i zabawę (*Tibetan Dance*).

Na przestrzeni całej prezentacji doktorantka nie ustrzegła się drobnych uchybień intonacyjnych. Ponadto realizacja „rytmów punktowanych” występujących w *Suicie* Pendereckiego, w mojej opinii, powinna być bardziej wyrazista i sprężysta, co stworzyłoby pole do uzyskania lepszego, ironicznego a nawet groteskowego charakteru. Jednakże, przy wykonaniu programu o tak wysokim stopniu trudności, zastrzeżenia te mają charakter marginalny.

Część opisowa pracy doktorskiej mgr He Xu bardzo dobrze koresponduje z ogólną koncepcją dzieła artystycznego. Przedstawiona w niej analiza języka muzycznego Krzysztofa Pendereckiego i Brighta Shenga ukazująca różnice i podobieństwa w kontekście kulturowych inspiracji obydwu twórców, dała podstawę do zrozumienia form muzycznych wykonanych kompozycji, a co za tym idzie, do trafnego uchwycenia ich charakteru. Treści zawarte w części opisowej autorka ujęła w czterech rozdziałach. W pierwszym z nich skupiła się na określeniu kierunków rozwoju muzyki XX wieku w głównych ośrodkach europejskich, oraz ukazaniu realiów historycznych, społecznych i kulturowych, którym podlegali twórcy w Polsce i Chinach. Taki tok narracji pozwolił doktorantce na określenie wielonarodowego i wielokulturowego kontekstu, z którego wyłoniły się idee twórcze Krzysztofa Pendereckiego i Brighta Shenga. Treści zawarte w rozdziałach drugim i trzecim stanowią kontynuację badań zawartych w rozdziale pierwszym. Pani He Xu przedstawiła indywidualne ścieżki kariery obu kompozytorów, ukazując jak kształtowały się i zmieniały na przestrzeni lat ich muzyczne idee. Na przykładzie reprezentatywnych utworów na wiolonczelę solo, zdefiniowała specyficzne środki stosowane przez ich kompozytorów, dla wyrażenia i określenia indywidualnego języka twórczego. Ostatni rozdział dysertacji to interesujące rozważania na temat roli jaką pełni muzyka we współczesnym świecie. Autorka przedstawia swój pogląd na to jak kompozytorzy pochodzący z jakże odmiennych kulturowo środowisk, stosując uniwersalne środki wyrazu, opiewają otaczającą ich rzeczywistość.

Przeprowadzone przez mgr He Xu badania cechuje wnikliwość i profesjonalizm. Autorka wykazała się w nich szeroką wiedzą ogólnomuzyczną. O wartości pracy stanowi szerokie wykorzystanie materiałów źródłowych oraz źródeł internetowych. Na uwagę zasługują również umieszczone w tekście fragmenty wypowiedzi Krzysztofa Pendereckiego i Brighta Shenga.

Praca spełnia wszelkie wymagania pod względem edytorskim. Przypisy, przykłady nutowe zostały wplecione w tekst prawidłowo. Czuję się zobowiązany do stwierdzenia, że w tekście odnalazłem wiele niedoskonałości językowych: błędów stylistycznych, interpunkcyjnych oraz tzw. literówek. Ponadto poczynawszy od rozdziału trzeciego występuje niezgodność numeracji ilustracji – numery umieszczone pod ilustracjami nie odpowiadają numerom określonym w tekście. Biorąc jednak pod uwagę bezsporną wartość merytoryczną dysertacji, przyjmuję ją bez zastrzeżeń.

Konkluzja

Reasumując należy stwierdzić, że Pani mgr He Xu jest wysokiej klasy artystką i wszechstronnie wykształconym pracownikiem nauki. Jej praca doktorska, dzięki starannie dobranym środkom badawczym i sztuce wykonawczej rozwiązuje w sposób wyczerpujący przedstawioną problematykę. Całokształt osiągnięć artystycznych i naukowych doktorantki stanowi znaczący wkład w dyscyplinę muzyczną. **Niniejszym stwierdzam, iż doktorantka rozwiązała założone zagadnienia artystyczne i spełniła bez zastrzeżeń wymagania określone w art. 187 ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. 2022 poz.574 ze zm.)**

Pracę doktorską Pani He Xu przyjmuję bez zastrzeżeń.

